

Verzet in de buitengewone termijn en ongedaan verzet

Bart De Smet¹

1. Probleemstelling

Heel wat strafzaken worden vier maal ten gronde behandeld door de opeenvolging van verstek en verzet, zowel in eerste als tweede aanleg. Het gaat daarbij meestal om beklaagden die niet komen opdagen en zich niet laten vertegenwoordigen door een advocaat en die vaak geruime tijd na hun veroordeling bij verstek de zaak terug voorleggen, na verzet aangetekend in de gevangenis of via een exploit van gerechtsdeurwaarder. Deze combinatie van verzet (art. 187 Sv.) en hoger beroep (art. 203 Sv.) beperkt de capaciteit van de vonnisgerechten en zorgt in complexe zaken met meerdere beklaagden voor moeilijkheden en uitdagingen. Strafdossiers moeten uit de archieven worden gehaald en tijdig worden overgemaakt van de ene naar de andere rechtbank, met als risico het verlies van processtukken en uitstel van de zaak. De benadeelden en hun verzekeraars worden opnieuw opgeroepen om hun eis tot schadevergoeding toe te lichten en te reageren op tegeneisen.

De termijn van hoger beroep van eiser tegen een verstekvonnis heeft een vast eindpunt, namelijk 30 dagen na de dag van geldige betekening van het verstekvonnis, ook al heeft de veroordeelde geen kennis van die betekening (art. 203, §1 Sv.)². Voor het verzet in de *gewone termijn* geldt hetzelfde beginsel. Dat rechtsmiddel moet worden ingesteld binnen 15 dagen te rekenen vanaf de dag na de geldige betekening van het verstekvonnis (art. 187, §1, eerste lid, Sv.). Beklaagden die bij verstek zijn veroordeeld, en aan wie de verstekbeslissing niet in persoon is betekend, beschikken evenwel over een *buitengewone termijn* van verzet. Zij kunnen vanaf een onvoorspelbaar moment, namelijk de kennisname van de betekening van de verstekbeslissing, verzet instellen gedurende 15 dagen, om een nieuw proces te bekomen (art. 187, §1, tweede lid, Sv.). Die buitengewone termijn loopt vanaf de dag na die kennisname en eindigt op het moment dat de straf opgelegd bij verstek niet meer uitvoerbaar is, wegens verjaring (art. 91-96 Sw. 1867 en art. 74 N. Sw. 2024), of (beperkt tot de burgerlijke vordering) wegens de tenuitvoerlegging van het verstekvonnis.³

Het instellen van verzet betekent nog niet dat de verstekbeslissing vervalt en het rechtscollege dat de zaak bij verstek heeft afgehandeld, opnieuw uitspraak moet doen over de grond van de zaak. De procedure op verzet is zonder resultaat als het verzet niet-ontvankelijk is, omdat de termijnen en vormvereisten niet zijn nageleefd (art. 187, §5 Sv.), of het verzet ongedaan is, wegens een onverantwoorde afwezigheid van de eiser op verzet en zijn advocaat op een

¹ Advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, doctor in de rechten (UA, 1996). De bijdrage en de voorstellen houden een persoonlijk standpunt in, uitgewerkt in B. De Smet, *Verstek en verzet in strafzaken*, 5e editie, Larcier-Intersentia, 2025, 353-370.

² Cass. 10 december 2019, P.19.0537.N; Cass. 28 november 2023, P.23.1132.N; Cass. 26 maart 2024, P.23.0950.N, www.juportal.be; M.A. BEERNAERT, D. VANDERMEERSCH en M. GIACOMETTI, *Droit de la procédure pénale*, die Keure, 2025, II, 1980. De tegenpartij beschikt nog over een bijkomende termijn van 10 dagen om volgberoep in te stellen (art. 203, §2 Sv.).

³ Cass. 9 mei 1995, P.94.1404.N, AC 1995, nr. 227; Cass. 9 januari 2007, P.06.1250.N, AC 2007, nr. 12, Cass. 5 december 2018, P.18.0610.F, Cass. 14 november 2023, P.23.0985.N, www.juportal.be; GwH 10 juni 2021, arrest 87/2021, B.2.2, GwH 30 januari 2025, arrest 18/2025, B.4, www.const-court.be. P. HOET, “Gewoon en buitengewoon verzet versus verjaring van de straf en van de strafvordering”, *T. Strafr.* 2021, 106-107.

rechtszitting (art. 187, §6 Sv.) of omdat de eiser geldig afstand deed van het verzet (art. 187, §7 Sv.). In deze drie gevallen blijft de veroordeling bij verstek overeind. Indien de rechter op verzet wel uitspraak doet over de punten betwist in de akte van verzet (*gedaan verzet*), dan vervalt de verstekbeslissing, met terugwerkende kracht (art. 187, §4 Sv.). Het is alsof er nooit een verstekbeslissing is uitgesproken⁴.

Het komt in de praktijk niet zo vaak voor dat de rechter het verzet onontvankelijk of ongedaan verklaart, en de tegenpartijen zich verder op het verstekvonnis kunnen beroepen. Dat de kans op een nieuwe inhoudelijke beslissing op verzet zo groot is, hangt af van twee factoren. Vooreerst zijn bijna alle verzetprocedures opgestart in de buitengewone termijn, vaak jaren na de geldige betekening van de veroordeling bij verstek aan de woonplaats van de beklaagde (art. 38 Ger.W.) of aan het Openbaar Ministerie, bij gebrek aan gekende woon- of verblijfplaats (art. 40 Ger.W.). Het is aan het Openbaar Ministerie om te bewijzen dat het verzet is ingesteld binnen de 15 dagen na de dag van kennisname van de betekening van het verstekvonnis⁵. De beklaagde hoeft daarover geen duidelijkheid te geven. Het bewijs voor die kennisname, een subjectief element, is voor het Openbaar Ministerie moeilijk te leveren. Daardoor wordt het verzet ingesteld in de buitengewone termijn vrijwel steeds *ontvankelijk* verklaard. De beklaagde heeft dan al vrij vlot de eerste horde genomen richting een nieuw proces ten gronde.

Ten tweede is het proces bij verstek doorgaans gestart na een dagvaarding die niet in persoon was betekend aan de beklaagde of was afgegeven aan een familielid in zijn woning. Oproeping bij proces-verbaal, waarbij de beklaagde meteen een kopie ontvangt van de dagvaarding, komt niet vaak voor (art. 216^{quater} Sv.). In de meeste gevallen heeft de deurwaarder zijn exploot van betekening van de dagvaarding achtergelaten op het gekende of laatst gekende adres van de beklaagde, zonder dat iemand de akte in ontvangst nam (art. 38 Ger.W.), of aan het Openbaar Ministerie, als laatste optie (art. 40 Ger.W.). Als de beklaagde in de buitengewone termijn een ontvankelijk verzet instelt, kan de rechter het verzet afwijzen als *ongedaan*, als de beklaagde kennis had van de dagvaarding en zonder geldige reden afwezig bleef (art. 187, §6 Sv.). Ongedaan verzet is een sanctie voor beklaagden die wetens en willens niet aan hun proces deelnamen, afstand deden van hun recht op tegenspraak⁶. Kan het Openbaar Ministerie niet aantonen dat de beklaagde tijdig kennis had van de dagvaarding, en dus verweer had kunnen voeren, dan is ongedaan verzet uitgesloten. De beklaagde

⁴ Cass. 5 december 2012, P.12.1886.F, AC. 2012, nr. 669; Cass. 6 oktober 2021, P.21.0757.F, concl. Adv. Gen. D. VANDERMEERSCH; Cass. 20 maart 2024, P.23.1585.F; Cass. 25 september 2024, P.24.1237.F, www.juportal.be

⁵ Cass. 19 december 1972, Pas. 1973, I, 396; Cass. 14 mei 2024, P.23.1006.N, www.juportal.be; GwH 6 november 2014, nr. 163/2014, B.5.2, www.const-court.be; D. HOLZAPFEL, “Appel et opposition: les voies de recours ordinaires à l’encontre des décisions des juridictions de fond en matière pénale”, in *Droit de la procédure pénale*, Kluwer, 2021, 8.

⁶ Zie alg. S. VAN OVERBEKE, “Verzet en hoger beroep in strafzaken na de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (“Potpourri II”)), *RW* 2016-17, 1405-1411; D. VANDERMEERSCH? “Les voies de recours après la loi Potpourri II” in *La loi Pot-Pourri II. Un ans après*, Larcier, 2017, 243-248; M. ALIE, “Caractère avénu de l’opposition: leur d’espoir face à une appréciation souveraine laissée pour compte?”, *RDPC* 2018, 922-932; V. VEREECKE, “Wettige redén van verschoning bij ongedaanverklaring van het verzet in strafzaken”, *RABG* 2019, 665-671.

passeert dan de tweede horde richting een nieuw proces. De rechter moet bij onduidelijkheid over kennis van de dagvaarding noodgedwongen het proces overdoen, binnen de perken van de akte van verzet. De beklaagde heeft daarbij de garantie dat de rechter geen zwaardere straf kan opleggen of geen hogere schadevergoeding kan toekennen ten opzichte van het verstekvonnis (*relatieve werking van het verzet*)⁷. Die bovengrens is het enige effect dat het verstekvonnis nog heeft, als er een nieuwe beslissing ten gronde, op verzet, in de plaats komt. De straf of schadevergoeding uitgesproken bij verstek is niet meer uitvoerbaar, heeft geen waarde meer.

De vraag rijst of de regeling van het verzet niet te soepel is, niet teveel is afgestemd op het belang van de beklaagde die bij verstek is berecht. Het strafproces is een interactie tussen verschillende partijen, die elk een apart belang nastreven, waarbij het doek moet vallen binnen een redelijke termijn (art. 6.1 EVRM)⁸. Het ontvankelijk en gedaan verzet in de buitengewone termijn brengt mee dat de rechter de zaak jaren na zijn eerste beslissing opnieuw moet overdoen. Het is dan niet eenvoudig om de waarheid te achterhalen door getuigen te ondervragen, in het voordeel of nadeel van de beklaagde (art. 155 en 190 Sv.). Kunnen deze getuigen zich nog wel de feiten herinneren? Hierbij moet worden opgemerkt dat beklaagden het recht hebben op ondervraging van getuigen (art. 6.3.d EVRM). Slechts onder strikte voorwaarden kan de rechter een getuigenverhoor op de terechtzitting afwijzen en steunen op de schriftelijke verklaringen van die getuige, afgelegd tijdens het vooronderzoek⁹. Ook kan het zijn dat na het verstekvonnis bewijsmateriaal telooring, wat onder meer een aanvullend deskundigenonderzoek belet.

De herstart van het proces is een last voor de actoren in het strafproces en vaak moeilijk verteerbaar voor het slachtoffer. Jaren na een gunstige beslissing, waarbij in afwezigheid van de beklaagde schadevergoeding is toegekend, wordt het slachtoffer opgeroepen om tijdens een proces op verzet een nieuwe confrontatie aan te gaan met de beklaagde en zijn eis tot schadevergoeding opnieuw te stellen. Dit procesverloop kan traumatiserend zijn. Relevant is volgende passage in een arrest van het Grondwettelijk Hof¹⁰: *“Indien het verzet gedaan binnen de buitengewone termijn ontvankelijk is, dan gaat de bij verstek genomen beslissing teniet en herleeft de strafvordering. Naarmate er een groter tijdsverloop is tussen het verstekvonnis en de aanwending van het verzet zullen de nieuwe beoordeling van de zaak en*

⁷ Cass. 16 januari 2018, AR P.17.0387.N, NC 2018, 406; Cass. 26 mei 2021, P.20.0771.F; Cass. 8 november 2022, P.22.0915.N, Cass. 5 november 2024, AR P.24.1013.N; Cass. 17 december 2024, P.24.1076.N, concl. OM, www.juportal.be. Zie alg. W. DE PAUW, “Hebben de afwezigen gelijk? Enkele bedenkingen bij de relatieve werking van de devolutieve kracht van het verzet in strafzaken” in *Na rijp beraad. Liber amicorum Michel Rozie*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 139-150.

⁸ P. HOET, “Verstek, vertegenwoordiging en verzet bij de uitvoering van de internering (vergeleken met de strafvervolgning en de strafuitvoering)”, *T. Strafr.* 2019, 89-90.

⁹ Vb. voor getuigen à charge EHRM 14 juni 2016, Riahit t/België, NC 2017, 141 noot P. TERSAGO; Cass. 14 juni 2022, P.22.0343.N; Cass. 19 december 2023, P.23.1157.N; Cass. 18 maart 2025, P.24.1431.N, voor getuigen à décharge EHRM (Grote Kamer) 18 december 2018, Murtazaliyeva t. Rusland, *T. Strafr.*, 2019, 280, noot S. BERNEMAN; EHRM 7 maart 2019, Abdullayev t/Azerbeidzjan, Cass. 21 november 2023, P.23.1001.N; Cass. 18 juni 2024, P.23.1146.N, www.juportal.be; F. VAN VOLSEM, “De cassatierechtspraak sinds 1 januari 2017 betreffende de verplichting voor de vonnisrechter om getuigen à charge op de rechtszitting te horen onder eed”, in *Het Hof van Cassatie in dialoog, Liber amicorum Beatrijs Deconinck & André Henkes*, Larquier, 1157-1178.

¹⁰ GwH 6 november 2014, nr. 163-2014, www.const-court.be, B.5.3. Zie ook GwH 30 januari 2025, arrest 18/2025, B.7, www.juportal.be

de waarheidsvinding meer kunnen worden bemoeilijkt. Bovendien moeten de rechten van de verdediging in een proces niet enkel vanuit het oogpunt van de beklaagde worden beoordeeld, maar ook vanuit het standpunt van de burgerlijke partij en het slachtoffer, wier situatie ten gevolge van de aanwenden van het verzet door de beklaagde eveneens kan worden beïnvloed”.

Een bijkomend nadeel is de ineensorting van aanvullende procedures, die steunen op het verstekvonnis. Het Openbaar Ministerie of de burgerlijk aansprakelijke partij (zoals de ouder van een minderjarige beklaagde) of de burgerlijke partij of haar verzekeraar kan tegen de veroordeling bij verstek, uitgesproken ten aanzien van de beklaagde, hoger beroep of cassatieberoep instellen, elk gesteund op een specifiek belang. Reden voor een rechtsmiddel op hun initiatief kan zijn dat de juridische omschrijving van de feiten (*kwalificatie*) niet correct zou zijn, de straf opgelegd bij verstek ontoereikend of onwettig is of een schadevergoeding te laag zou zijn of onterecht is afgewezen. Na het verstrijken van de gewone termijn van verzet doet de hogere rechtsinstantie opnieuw uitspraak, op basis van de punten aangebracht door de eiser in hoger beroep of de eiser in cassatie (art. 187, §2 en 424 Sv.). Heel de constructie, gebouwd op een verstekbeslissing, valt om als de beklaagde ontvankelijk verzet instelt in de buitengewone termijn en de eerste rechter opnieuw uitspraak doet ten gronde, op verzet (art. 187, §4 Sv.)¹¹. Door de nieuwe beslissing van de eerste rechter heeft de beslissing van de rechter in hoger beroep over het verstekvonnis plots geen enkele waarde meer¹². Ook een arrest van het Hof van Cassatie over een verstekbeslissing in hoger beroep, waarin het Openbaar Ministerie of de burgerlijke partij optraden als eiser, gaat teniet als de rechter in hoger beroep een nieuwe beslissing neemt op verzet van de beklaagde, ingesteld in de buitengewone termijn¹³. De tijd en energie besteed aan het hoger beroep of cassatieberoep gericht tegen een verstekbeslissing, met rechtszittingen, conclusies en beslissingen, gaat ten koste van de afhandeling van nieuwe strafzaken.

Al deze problemen zijn nog geen redenen voor de afschaffing van het verzet in strafzaken of een forse inperking van dit gewoon rechtsmiddel. Bij de organisatie van het strafproces mag niet alleen worden gelet op efficiëntie en de capaciteit van de rechtscolleges om de stroom aan strafzaken te verwerken, binnen een redelijke termijn. In een democratische samenleving moet het proces verlopen met inbreng van de beklaagde, die zijn recht op verdediging moet kunnen aanwenden. Wanneer de beklaagde niet op de hoogte was van het strafproces, of eraan niet kon deelnemen buiten zijn wil om, moet hij over een doeltreffend rechtsmiddel beschikken. Uit het recht op een eerlijk proces (art. 6.1 EVRM), met als componenten het recht op toegang tot de rechter en het recht op tegenspraak, vloeien verplichtingen voort voor de overheid. Regels over de ontvankelijkheid van het verzet of het ongedaan verzet mogen

¹¹ Over het verval van het verstekvonnis na een ontvankelijk en gedaan verzet, zie Cass. 26 februari 2014, P.14.0147.F, concl. Adv. Gen. D. VANDERMEERSCH; Cass. 11 mei 2022, P.22.0245.F en Cass. 25 september 2024, P.24.1237.F, www.juportal.be

¹² Cass. 16 maart 2010, P.09.1837.N, AC 2010, nr. 187; Cass. 27 mei 2020, P.20.0418.F; Cass. 25 september 2024, P.24.1237.F, www.juportal.be

¹³ Cass. 5 juni 1979, AC 1978-79, 1161; Cass. 5 mei 1999, P.99.0481.F, AC 1999, nr. 263; Cass. 3 december 2003, P.03.1242.F, AC 2003, nr. 617; Cass 28 oktober 2020, P.19.0838.F, www.juportal.be

niet te streng zijn, geen te zware belemmering vormen voor de beklaagde die een nieuw proces wil.

Het Europees Hof te Straatsburg (EHRM) stelt geen veto tegen verstekprocedures. Het recht op persoonlijke deelname van de beklaagde aan zijn strafproces (art. 6.3.c EVRM) houdt dus geen verbod in om de afwezige beklaagde, niet vertegenwoordigd door een advocaat, bij verstek te berechten¹⁴. Staten mogen beklaagden zonder enige deelname van henzelf of hun advocaat berechten, na behoorlijke oproeping, op voorwaarde dat beklaagden die geen afstand deden van hun recht op tegenspraak terug een proces over de grond van de zaak kunnen bekomen. Vier aspecten zijn hierbij van belang. Vooreerst moet de overheid het nodige doen om de beklaagde op de hoogte te brengen van het strafproces. Beklaagden die geen kennis kregen van de dagvaarding, of wegens overmacht niet aan het proces konden deelnemen, moeten verzet kunnen aantekenen tegen een veroordeling, zeker als verzet het enige rechtsmiddel is dat overblijft¹⁵. Ten tweede moet de afwezige beklaagde, berecht bij verstek, middels verzet of hoger beroep een proces op tegenspraak kunnen bekomen, over de grond van de zaak, als er onduidelijkheid bestaat over zijn wil om te verschijnen voor het gerecht.¹⁶ Ten derde mag de ontvangst van een dagvaarding of een verstekvonnis op het gekende adres van de beklaagde niet als een zekerheid worden opgevat. Termijnen van een rechtsmiddel laten lopen vanaf het ‘deponeren’ van de dagvaarding of verstekvonnis houdt risico’s in, zeker als de beklaagde niet kon vermoeden dat er een dagvaarding is uitgebracht.¹⁷ Afwezigheid op de vastgestelde zitting is vaak niet de schuld van de beklaagde. Hetzelfde geldt voor elektronische procesvoering. Regels over elektronische betekeningen van dagvaardingen en verstekvonnissen mogen niet zo zijn opgevat, dat de termijnen voor verzet aanvangen vanaf het verzenden van een bericht naar het zelf gekozen e-mail adres van de beklaagde. Belangrijk is dat het elektronisch bericht met attachment werd geopend en de overheid daarvan kennis krijgt¹⁸. Ten vierde mogen vormvereisten en termijnen voor verzet of hoger beroep niet te streng zijn. Een overdreven formalisme holt het recht op toegang tot de rechter uit.¹⁹ Het verzet of het hoger beroep moet een effectief rechtsmiddel zijn, dat een nieuwe beoordeling toelaat over de ganse zaak, in rechte en in feite²⁰. Te korte termijnen voor verzet en te veel drempels houden het risico in dat de afwezige beklaagde die zich wou verdedigen stuit op een definitief verstekvonnis, aangezien de termijn voor hoger beroep loopt vanaf een vast moment, namelijk

¹⁴ F. KUTY, *Justice pénale et procès équitable*, Larcier, 2023, 680-691.

¹⁵ EHRM 12 februari 1985, *Colozza en Rubinat/Italië*, § 28-29; EHRM 10 november 2004, *Sejdovic/Italië*; EHRM 24 mei 2007, *Da Luz Domingues Ferreira/België*, www.echr.coe.int.

¹⁶ EHRM 14 juni 2001, *Medenica/Zwitserland*, § 55; EHRM 1 maart 2006, *Sejdovic/Italië*, § 82; EHRM 12 februari 2015, *Sanader t/Kroatië*, §77-78; EHRM 12 juni 2018, *M.T.B. t/Turkije*, §49-53, EHRM 23 juli 2020, *Chong Coronado/ Andorra*, §29; www.echr.coe.int. Zie A. BAILLEUX, *Afstand van recht in de strafprocedure*, Intersentia, 2019, 301-302; F. KUTY, *Justice pénale et procès équitable*, Larcier, 2023, 682 en 695.

¹⁷ Op dit punt, zie EHRM 16 december 1992, *Hennings/Duitsland*, www.echr.coe.int, § 26.

¹⁸ GwH 5 oktober 2017, nr. 108/2017, www.const-court.be. Zie K. VEECKMANS, “Buitengewoon verzet: een adequaat rechtsmiddel?”, *NC* 2019, 40.

¹⁹ EHRM 19 mei 2005, *Kaufmann/Italië*; EHRM 3 juli 2008, *Regalova t/Tsjechië*, www.echr.coe.int. Zie ook A. BAILLEUX, *Afstand van recht in de strafprocedure*, Intersentia, 2019, 299-300; Cass. 1 oktober 2025, P.25.0778.F, concl. adv. Gen. D. VANDERMEERSCH, www.juportal.be

²⁰ EHRM 6 oktober 2015, *Coniac/Roemenië*, www.echr.coe.int, § 49; EHRM 12 februari 2015, *Sanader t/Kroatië*, §78 (“a fresh determination of the merits of the charge”); EHRM 14 februari 2017, *Hokkeling/Nederland*, § 58.

de geldige betekening van het verstekvonnis (art. 203, §1 Sv.).

Alleen voor beklaagden die doelbewust *afstand* doen van hun recht op een eerlijk proces, moet de overheid geen inspanningen doen, geen tweede proces aanbieden (zie ook art. 8-10 EU-Richtlijn 2016/343).²¹ Voor de rechter op verzet is die afstand niet zo eenvoudig te beoordelen. Enige soepelheid bij het toestaan van het verzet is nodig. Het feit dat de beklaagde onbereikbaar is voor justitie, wegens geen gekende woon- of verblijfplaats, betekent niet noodzakelijk dat hij zijn recht op een eerlijk proces opgeeft, of dat er over die afstand van proceswaarborgen duidelijkheid bestaat. Ook nonchalance van de verdachte bij het ontvangen van procesakten wijst niet noodzakelijk op de wil om zich aan het gerecht te onttrekken²².

2. Beginpunt van het verzet in de buitengewone termijn

De voornaamste reden waarom zoveel procedures op verzet worden georganiseerd, is de soepele regeling van het verzet in de buitengewone termijn (art. 187, §1, tweede lid, Sv.). Wanneer de veroordeling bij verstek niet in persoon is betekend aan de beklaagde, kan hij verzet instellen binnen een termijn van 15 dagen die loopt vanaf de dag na de *kennisname van de (geldige) betekening van de veroordeling* op strafgebied, uiterlijk tot het moment van verjaring van de straf opgelegd bij verstek (art. 187, §1, tweede lid, Sv.)²³. Over dit moment van kennisname hoeft de beklaagde geen informatie te verstrekken. Het is aan het Openbaar Ministerie om aan te tonen wanneer de afwezige beklaagde kennis kreeg van de betekening van de veroordeling (niet van de veroordeling zelf)²⁴.

Vaak maanden of jaren na de veroordeling bij verstek kan de beklaagde aanspraak maken op een nieuwe beoordeling van de zaak op verzet, na oproeping van de tegenpartijen. Dit probleem komt voor als de akte is betekend op een adres waarop de beklaagde niet langer verblijft, en het openbaar ministerie zijn nieuwe verblijfsadres kende of had moeten kennen.²⁵ In de overgrote meerderheid van de gevallen is de verstekbeslissing wel betekend op het juiste adres, maar door de deurwaarder achtergelaten in de brievenbus (art. 38 Ger.W.). Een tweede poging tot persoonlijke betekening aan de beklaagde of een familielid volgt meestal niet. Vroeger was er meer kans dat het verstekvonnis aan de beklaagde zelf werd overhandigd. De deurwaarder

²¹ Zie Richtl. 2016/343 van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn, *Pb.L.* 11 maart 2016, afl. 65/1, www.eur-lex.europa.eu; HvJ 19 mei 2022, I.R., zaak C-569/20, HvJ 16 januari 2025, VB, C-400/23, www.curia.europa.eu

²² Cass. 27 februari 2018, P.17.1074.N; Cass. 6 juni 2018, P.18.0404.F; Cass. 27 februari 2019, P.18.0982.F, www.juportal.be; D. VANDERMEERSCH, L'excuse légitime au secours des plus démunis », *JLMB* 2018, 570-574; F. KUTY, "Le droit pénal et la précarité", *RDPC* 2020, 661-687.

²³ Cass. 11 juni 2014, P.14.0374.F, *Arr.Cass.* 2014, nr. 417; Cass. 16 december 2020, P.20.0660.F, concl. Adv. Gen. D. VANDERMEERSCH; Cass. 13 april 2021, P.21.0108.N; Cass. 30 mei 2023, P.23.0498.N; Cass. 12 juni 2024, P.23.1735.F concl. Adv. Gen. V. TRUILLET; Cass. 26 juni 2024, P.24.0770.F; Cass. 17 december 2024, P.24.1233.N, concl. OM; Cass. 9 april 2025, P.24.1779.F, www.juportal.be.

²⁴ Cass. 19 december 1972, *Pas.* 1973, I, 396; Cass. 14 mei 2024, P.23.1006.N, www.juportal.be; GwH 6 november 2014, nr. 163/2014, B.5.2, www.const-court.be

²⁵ Cass. 22 november 2022, P.22.0378.N, *RW* 2022-23, 1306, *NC* 2024, 65 noot F. DERUYCK; Cass. 19 september 2023, P.23.0038.N, www.juportal.be; F. VAN VOLSEM, "Over de wijzen van betekening in strafzaken in het algemeen en aan een in een buitenlandse gevangenis opgesloten beklaagde in het bijzonder", *RABG* 2010, 427-436.

liet een bericht achter in de brievenbus dat de beklaagde het exploot kon afhalen bij de lokale politie. Vaak werd nog een agent op pad gestuurd om het verstekvonnis aan de beklaagde te bezorgen, op een tijdstip dat hij thuis was (oud art. 37 Ger.W., door de wet 6 april 2010, *BS* 2010, om de politie van taken te ontlasten). De tussenkomst van de politie bij de afgifte van verstekvonnissen bestaat nog wel in verkeerszaken, waarin bij verstek een rijverbod als straf is uitgesproken (art. 40, vierde lid, Wegverkeerswet)²⁶. Tenslotte kunnen heel wat verstekvonnissen niet op een adres worden betekend, wegens onbekende woonst van de beklaagde, en belanden zij via de deurwaarder terug bij het Openbaar Ministerie, als geldige vorm van betekening (art. 40 lid 2 Ger.W.). In steden *anno* 2024 kunnen beklaagden lang onder radar van justitie blijven, en van de ene naar de andere verblijfplaats trekken. Onderhuur is een reëel probleem, met onderhuurders die op de vlucht zijn voor schuldeisers of justitie, en al jaren ‘ambtelijk geschapt’ zijn van een officieel adres, of pro forma zijn ingeschreven op een referentieadres van het OCMW²⁷. Woonstcontroles door de lokale politie zijn uitzonderlijk en blijven vaak beperkt tot personen die zich officieel op een adres willen inschrijven. Bij een betekening van het verstekvonnis aan het Openbaar Ministerie is het meestal wachten tot de beklaagde bij een politiecontrole wordt tegengehouden. Verzet dat niet te lang na die controle is ingesteld vormt vrijwel steeds de start voor een nieuw proces. Het valt immers niet uit te maken wanneer de beklaagde kennis had van de betekening van het verstekvonnis, dus niet van het verstekvonnis zelf.

De elektronische betekening van akten (art. 32*ter* Ger.W. en 32*quater*/1 Ger.W.) is in strafzaken nog niet echt ontwikkeld.²⁸ Op beklaagden rust er vooralsnog geen verplichting een adres van elektronische woonstkeuze op te geven, om betekeningen via e-mail te ontvangen.²⁹ Bovendien is de elektronische betekening enkel geldig als de beklaagde binnen de 24 uur het hem toegezonden bericht heeft geopend en het informaticasysteem deze opening registreert (art. 32*quater*/1 Ger.W.). Het Grondwettelijk Hof benadrukt dat de beklaagde vooraf zijn toestemming moet geven voor betekening op een zelfgekozen elektronisch adres, en er zekerheid moet zijn dat hij het bericht van betekening heeft ontvangen. In geval van onzekerheid volgt een betekening van de (papieren) akte aan de persoon, volgens de klassieke regels (art. 33-40 Ger.W. en art. 32*quater*/3 Ger.W.). De problemen over het bewijs van kennisname van betekening van een papieren versie blijven dan bestaan.³⁰ Meestal gaat het dan om de betekening van het verstekvonnis aan de woonplaats van de beklaagde (art. 38 Ger.W.), met de vrijwel onmogelijke opgave voor het openbaar ministerie om effectieve kennisname van de betekening van het verstekvonnis te bewijzen.

Een verbetering, in de zin van het afremmen van verzetprocedures, kan er in bestaan het

²⁶ Zie hierover Cass. 21 mei 2022, P.22.0201.F; Cass. 11 oktober 2022, P.22.0652.N; Cass. 3 januari 2023, P.22.1390.N, *NC* 2023, 140; Cass. 14 mei 2024, P.23.1006.N; Cass. 26 juni 2024, P.24.0770.F; Cass. 17 december 2024, P.24.1233.N, concl. OM, www.juportal.be

²⁷ Over het referentieadres zie Cass. 10 oktober 2023, P.23.1156.N, www.juportal.be

²⁸ K. DE BACKER, *De elektronische procesvoering in burgerlijke zaken*, Larcier, 2017, 86p.; J. DE METS, “Elektronische procesvoering”, *NJW* 2025, 46-54.

²⁹ GwH 5 oktober 2017, nr. 108/2017, B.7.2, www.const-court.be.

³⁰ GwH 5 oktober 2017, nr. 108-2017, www.const-court.be, K. VEECKMANS, “Buitengewoon verzet: een adequaat rechtsmiddel?”, *NC* 2019, 40.

moment van ‘*kennisname van de betekening van het verstekvonnis*’ (art. 187, § 1 Sv.) aan te vullen met het moment van ‘*kennisname van de veroordeling bij verstek*’³¹. Een beklaagde die verzet wil aantekenen in de buitengewone termijn, heeft vaak geen boodschap aan alleen de kennisname van de betekening. Het is pas wanneer hij weet wat er precies bij verstek is uitgesproken, op welke gronden hij is veroordeeld, dat hij of zij kan beslissen of verzet de moeite loont. Het is mogelijk dat de beklaagde eerst kennis heeft van de veroordeling bij verstek en pas na nadien verneemt dat deze veroordeling hem geldig is betekend. Door de buitengewone termijn als aanvullende factor te verbinden aan het ‘tweede kennismoment’³² gaat kostbare tijd verloren, om de zaak opnieuw vast te stellen voor de strafrechter, en de tegenpartijen op te roepen voor een nieuw debat.

De actuele regeling is erg in het voordeel van de beklaagde die bij verstek is veroordeeld en aan wie die veroordeling niet in persoon is betekend, met afgifte van het verstekvonnis. Ook al staat vast dat de beklaagde op de hoogte was van zijn veroordeling, wat kan door o.a. berichten in de sociale media, dan nog moet het openbaar ministerie het bewijs leveren van kennisname van de betekening van de verstekbeslissing. Deze bewijslevering is nagenoeg onmogelijk. De beklaagde die weet heeft van zijn veroordeling bij verstek kan rustig wachten, op een zelf gekozen moment in de buitengewone termijn de rechter vatten, zonder dat daartegen iets valt in te brengen. Die vertraging komt de kwaliteit van het bewijs door getuigen en deskundigen niet ten goede en druist in tegen de belangen van de burgerlijke partijen, die dan lang na de feiten opnieuw de confrontatie moeten aangaan. De rechten van de afwezige beklaagde komen niet in het gedrang als ook de kennisname van de veroordeling bij verstek zelf het startpunt zou zijn van de buitengewone termijn van verzet. Men mag verwachten van een beklaagde actie onderneemt zodra hij weet heeft van een veroordeling bij verstek of van de betekening daarvan, door in overleg met zijn advocaat verzet aan te tekenen. Op het moment van het verzet in de buitengewone termijn is de veroordeling bij verstek immers uitvoerbaar, tenminste als ook de termijn van hoger beroep of cassatieberoep al is verstreken (art. 187, §2 en 203 Sv.)³³. Bijkomend lijkt het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ervan uit te gaan dat de termijn voor het aanwenden van rechtsmiddelen afhangt van de effectieve kennis van de volledige inhoud van uitspraak, eerder dan kennis van de betekening van die uitspraak³⁴.

Voorstel: Aanpassing van artikel 187, §1, tweede lid, Wetboek van Strafvordering, in volgende versie: “Is de betekening van het vonnis niet aan hem in persoon gedaan, dan kan hij die bij verstek veroordeeld is, wat de veroordelingen tot straf betreft, in verzet komen binnen termijn van vijftien dagen na de dag waarop hij van de betekening kennis heeft gekregen *of na de dag waarop hij kennis kreeg van de veroordeling zelf*”.

³¹ B. DE SMET, *Verstek en verzet in strafzaken*, Intersentia, 5^e editie, 2025, 364-366.

³² Zie K. VEECKMANS, “Buitengewoon verzet: een adequaat rechtsmiddel?”, *NC* 2019, 43.

³³ Vordering van advocaat-generaal D. VANDERMEERSCH in de zaak Cass. 25 september 2024, P.24.1237.F, www.juportal.be

³⁴ K. VEECKMANS, “Buitengewoon verzet: een adequaat rechtsmiddel?”, *NC* 2019, 29, met verwijzing naar o.a. EHRM 25 januari 2000, *Miragall Escolano t/ Spanje*, §36 en EHRM 7 november 2017, *Cherdnichenko t/ Rusland*, §66 en 73, www.echr.coe.int

3. Het ongedaan verzet wegens afwezigheid na de aanvankelijke dagvaarding

Beklaagden hebben het recht afwezig te zijn tijdens hun proces en kunnen tegen een veroordeling verzet aantekenen (art. 185, 187 en 208 Sv.). Bij een ontvankelijk verzet dient de rechter de zaak opnieuw te beoordelen, zonder dat hij een bijkomende veroordeling kan uitspreken of een strengere straf kan opleggen (relatieve werking van het verzet). De bij verstek veroordeelde beklagde heeft er dus belang bij verzet in te stellen. Voorwaarde voor een nieuw proces is wel dat de beklagde geen afstand doet van zijn verzet (art. 187, §7 Sv., vb. door eerst hoger beroep in te stellen³⁵) en moeite deed om zijn recht van verdediging uit te oefenen.

Voor een beklagde die onwetend was van zijn strafproces, omdat hij geen kennis *kon* nemen van de dagvaarding, is verzet tegen een veroordeling bij verstek essentieel. Alleen via verzet kan hij een veroordeling ongedaan maken, zijn recht van verdediging uitoefenen. De termijn van hoger beroep van 30 dagen (art. 203, §1 Sv.) is vaak al verstreken als hij effectief kennis kreeg van het verstekvonnis of de betekening ervan. Er bestaat immers geen ‘buitengewone termijn’ van hoger beroep³⁶ of van cassatieberoep³⁷. Er is minder begrip voor een beklagde die geen kennis *wou* nemen van de dagvaarding, door zich te onttrekken aan justitie, of die *doelbewust* niet voor de rechter verschijnt, wegens desinteresse, angst of onvrede. De vraag rijst of justitie voor deze ‘moedwillige’ beklagden tijd moet uittrekken voor een tweede proces op verzet. Moet het recht van de beklagde om verstek te laten (art. 185 en 186 Sv.) verbonden zijn en blijven aan een nieuw proces ten gronde door verzet?

De wetgever heeft het aantal zaken op verzet willen terugdringen, bij Wet van 5 februari 2016 (*BS* 19 februari 2016), door toepassing van de sanctie van het ‘ongedaan verzet’. De rechter verklaart het verzet ongedaan wanneer de bij verstek veroordeelde partij na zijn verzet niet komt opdagen (art. 187, §6, 2° Sv.) of wanneer hij naliet zich te verdedigen in de procedure die leidde tot de verstekbeslissing. In dit laatste geval verklaart de rechter het verzet ongedaan als het vaststaat dat de bij verstek veroordeelde partij kennis had van de dagvaarding en zonder geldige reden afwezig bleef, door geen gewag te maken van overmacht of een wettige reden van verschoning (art. 187, §6, 1° Sv.). Het ongedaan verzet is dus niet mogelijk voor beklagden die bij verstek zijn veroordeeld maar ofwel niet op de hoogte waren van het proces ofwel geen afstand deden van hun recht op verdediging³⁸. In geval van ongedaan verzet blijft de veroordeling bij verstek bestaan en herwint zij volle

³⁵ Ph. TRAEEST en J. MEESE, “Hoger beroep en verzet in strafzaken: een stand van zaken en toekomstperspectieven”, in *Postuniversitaire cyclus Willy Delva 2005-06, Strafrecht en strafprocesrecht*, Kluwer, 2006, 485-486; Conclusie van Adv. Gen. D. VANDERMEERSCH in de zaak Cass. 25 januari 2017, P.16.1126.F, www.juportal.be

³⁶ Cass. 26 maart 2024, P.23.0950.N; Cass. 26 maart 2024, P.23.0972.N

³⁷ Cass. 10 december 1997, P.97.1084.F, *RDPC* 1998, 1032; Cass. 29 april 2003, P.02.1461.N, *AC* 2003, nr. 269; J. de CODT, “Les fins de non-recevoir du pourvoi en matière répressive” in *Liber amicorum Jean du Jardin*, Kluwer, 2001, 184-185; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Kluwer, 2014, 1501-1502.

³⁸ GwH 21 december 2017, arrest 148/2017, B.39, www.const-court.be; Cass. 27 februari 2018, P.17.1074.N, *AC* 2018, nr. 130, concl. Adv. Gen. L. DECREUS; Cass. 27 februari 2019, P.18.0982.F; Cass. 19 maart 2024, P.23.1713.N, concl. OM, Cass. 5 juni 2024, P.24.0345.F, concl. Adv. Gen. D. VANDERMEERSCH; Cass. 25 september 2024, P.24.0404.F; Cass. 12 november 2024, P.24.0975.N, Cass. 10 december 2024, P.24.1297.N; Cass. 5 maart 2025, P.24.1648.F; Cass. 8 april 2025, P.25.0204.N, www.juportal.be

kracht. Weliswaar komt de grond van de zaak terug aan bod, in tweede aanleg, door tijdig hoger beroep aan te tekenen tegen het ongedaan verzet (art. 187, §9 Sv.)³⁹.

Voorafgaand aan de Wet van 5 februari 2016 bestond een ruim recht op verzet voor de beklagde, dat enkel was begrensd door regels over termijnen en vormvereisten. De beklagde kon zich bij verstek laten berechten, de uitkomst van zijn proces afwachten, zelfs al had werd de dagvaarding hem persoonlijk overhandigd.⁴⁰ Ook beklagden die zich in voorlopige hechtenis bevonden, konden beslissen niet aan het debat deel te nemen, verstek te laten.⁴¹ Indien de rechter bij verstek een veroordeling uitsprak, had de afwezige beklagde tot 29 februari 2016 de garantie dat bij ontvankelijk verzet, binnen de juiste termijnen en vormvereisten, de rechter de zaak opnieuw behandelde.⁴² Het verstekvonnis vervalt dan en een nieuwe beoordeling ten gronde kwam in de plaats. Dit scenario kon worden herhaald tijdens de procedure in hoger beroep, zelfs al was het de beklagde die hoger beroep had ingesteld. Dit soepel systeem had heel wat nadelen. Heel wat zittingscapaciteit ging teloor, door het overdoen van processen, en met de belangen van de slachtoffers werd nauwelijks rekening gehouden. De traagheid en extra investeringen die het verzet meebracht, was een reden om in Nederland het verzet in 1935 fors in te perken, tot zaken waarin geen hoger beroep mogelijk is.⁴³

Het doel dat de wet van 5 februari 2016 nastreeft, dit is een inperking van verzetprocedures, is nog niet bereikt. Het ongedaan verzet is vrij duidelijk in geval de beklagde die geen advocaat heeft vooraf aangaf niet te verschijnen (zoals een beklagde die in de gevangenis laat weten dat hij op de procesdag in zijn cel blijft) of voor een beklagde die slechts een deel van het proces volgt. Deze scenario's komen niet zoveel voor. Meestal brengt de afwezigheid van de beklagde en zijn advocaat na de oorspronkelijke dagvaarding niet mee dat het verzet ongedaan is, een tweede proces in dezelfde aanleg is afgeblokt. Reden is dat de dagvaarding zelden in persoon is afgegeven aan de beklagde, en er dus onduidelijkheid bestaat over de wil van de beklagde om afwezig te blijven, afstand te doen van zijn recht op tegenspraak. Doorgaans wordt de dagvaarding achtergelaten in de brievenbus van de beklagde (art. 38 Ger.W.) of betekend aan het Openbaar Ministerie, wegens onbekende woonst (art. 40 lid 2 Ger.W.). De beklagde die verzet instelt kan aanvoeren dat hij pas kennis had van de dagvaarding *na* het proces dat voor hem bij verstek werd afgehandeld, en zijn recht van verdediging niet tijdig kon uitoefenen.

³⁹ Cass. 27 februari 2018, P.17.0618.N, *RW* 2017-18, 1657, noot S. VAN OVERBEKE; Cass. 8 februari 2022, P.21.1677.N, Cass. 7 mei 2024, P.24.0655.N, www.juportal.be

⁴⁰ L. ARNOU, "Het laten van verstek en het aantekenen van verzet in strafzaken. Een hoogmis van het recht op een eerlijk proces en de rechten van verdediging" in *Na rijp beraad. Liber amicorum Michel Rozie*, Intersentia, 2014, 1-18; A. BAILLIEUX, *Afstand van recht in de strafprocedure*, Intersentia, 2019, 348-352.

⁴¹ E. BOUTMANS, *Voorlopige hechtenis*, Kluwer, 1985, 219; R. VERSTRAETEN, *Handboek Strafvordering*, Maklu, 2012, nr. 1705.

⁴² In die zin zie tussenkomst van minister van Justitie Verwilghen in het debat over de snelrechtprocedure van oud art. 216quinquies Sv, *Parl.St. Kamer* 1999-2000, 306/4, 106.

⁴³ Bij de *Bezuinigingswet* van 29 november 1935 werd zelfs de term 'verzetplaag' gebruikt. Zie G. KNIGGE, "De strafvordering in het geding" in *Herbezinning op (de grondslagen van) het Wetboek van Strafvordering*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1994, 61-62.

Het is daarom aangewezen de bewijslast van het Openbaar Ministerie over de kennisname van de dagvaarding te versoepelen, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan het recht op een eerlijk proces van de beklaagde, berecht bij verstek. Een voorstel in die richting kan bestaan in de invoering van een wettelijk *vermoeden van kennisname* van de dagvaarding in geval die akte is betekend aan een familielid of aangestelde van de beklaagde, op zijn gekende woon- of verblijfplaats (art. 35 Ger.W.) of gekozen woonplaats, zoals de verblijfplaats opgegeven na invrijheidstelling (art. 29 Wet Voorlopige Hechtenis). Het is dan aan de beklaagde om het tegenbewijs te leveren, vb. door aan te tonen dat hij op het moment van de betekening en de dagen erna (periode van dagvaarding, art. 146 en 184 Sv.) in het buitenland was of een medische ingreep moest ondergaan en daarbij niet bereikbaar was (vb. geen GSM-bereik, comateuze toestand). De lijst van personen aan wie de gerechtsdeurwaarder (art. 33 Ger.W.) of een agent van de lokale politie (art. 645 Sv.) geldig een akte kan betekenen (art. 35 Ger.W.) kan worden uitgebreid met de echtgenoot of wettelijk samenwonende of zelfs met iedere meerderjarige persoon die op het adres van de beklaagde is ingeschreven in de bevolkingsregisters.

Voorstel: Toevoeging van volgende zin aan art. 187, §6, 1° Wetboek van Strafvordering: “*In geval de dagvaarding is betekend aan de gekende woon- of verblijfplaats of aan de gekozen woonplaats van de eiser in verzet en de dagvaarding in ontvangst is genomen door een echtgenoot, wettelijk samenwonende, familielid, aangestelde of een meerderjarige persoon die op dat adres verblijft, wordt de eiser op verzet vermoed kennis te hebben van de dagvaarding vanaf de dag na die ontvangst*”.

Besluit

De afwezigheid van de beklaagde en zijn advocaat bij aanvang van het proces, ondanks een geldige dagvaarding, zorgt voor problemen. Het proces toch laten doorgaan, waarna de beklaagde door verzet of hoger beroep een tweede proces kan afdwingen, of gewoon uitstellen? In het Verenigd Koninkrijk en Duitsland, waar het bewijs wordt geproduceerd op de openbare terechtzitting (*onmiddellijkheidsbeginsel*), is gekozen voor de laatste optie. Het proces gaat er pas van start als de beklaagde, al dan niet met dwangmiddelen, voor zijn rechters verschijnt. In Nederland is het verzet in 1935 om redenen van efficiëntie afgeschaft. Procedures in eerste aanleg kunnen bij verstek worden afgehandeld. De beklaagde beschikt over een buitengewone termijn om hoger beroep in te stellen en zijn verweer te voeren. De poort naar de eerste rechter blijft wel gesloten. In België en Frankrijk bestaat een overlapping tussen verzet en hoger beroep⁴⁴. Is deze regeling niet te zwaar opgetuigd? Er kan een kluwen van procedures ontstaan in grootscheepse zaken waarbij sommige beklaagden wel, en andere niet zijn veroordeeld bij verstek. Een debat over het verzet als apart rechtsmiddel is aangewezen.

Ondertussen kunnen al enkele punctuele ingrepen of ‘*quick wins*’ soelaas bieden, het aantal procedures ten gronde op verzet terugdringen. De voorgestelde aanpassingen aan art. 187 Sv. hebben als effect dat de strafrechter in meer zaken het verzet kan afwijzen als onontvankelijk

⁴⁴ Over dit verschil in processystemen zie B. De Smet, *Verstek en verzet in strafzaken*, Larcier-Intersentia, 2025, 7-9 en 333-372.

of ongedaan, zonder dat hij het strafdossier opnieuw moet instuderen. Procedures gevoerd in hoger beroep over het verstekvonnis vervallen dan niet (art. 187, §4 Sv.). Hierdoor worden neemt de capaciteit toe van vonnisgerechten om nieuwe zaken te behandelen. De druk om te seponeren neemt af. De voorgestelde regels zijn m.i. verenigbaar met het recht op een eerlijk proces (art. 6 EVRM, art. 14 BUPO-Verdrag 1966 en art. 8-9 EU Richtlijn 2016/343). Afhandelen van een zaak zonder effectief rechtsmiddel kan alleen als de beklaagde vrijwillig en met kennis van zaken afstand deed van zijn recht op een proces op tegenspraak.⁴⁵ Beklaagden die geen kennis kregen van de dagvaarding, of wegens een gegronde reden niet aan het proces konden deelnemen, moeten een rechtsmiddel kunnen aanwenden tegen een veroordeling bij verstek, dat een nieuwe beoordeling ten gronde toelaat⁴⁶. Het is redelijk aan te nemen dat als de dagvaarding op de woonplaats van de beklaagde is overhandigd aan een naast familielid, die informatie kort erna is meegedeeld aan de beklaagde zelf⁴⁷. Een wettelijk vermoeden van ontvangst, waarbij de beklaagde het tegenbewijs kan leveren, kan ervoor zorgen dat minder processen moeten worden overgedaan, op verzet. Tenslotte mag men verwachten dat de beklaagde de nodige stappen zet voor een proces op verzet, door een advocaat te raadplegen, van zodra hij op de hoogte komt van een veroordeling bij verstek. Hij hoeft niet te wachten tot hij kennis zou hebben van de datum waarop de veroordeling bij verstek geldig is betekend om verzet in te stellen. Het past dan ook de kennisname van de betekening niet op te vatten als het enige beginpunt van de buitengewone termijn om verzet in te stellen.

⁴⁵ EHRM 1 maart 2006, *Sejdovic/Italië*, § 82; EHRM 4 maart 2014, *Dilipak en Karakaya/Turkije*, § 78; EHRM 20 oktober 2015, *Dvorski/Kroatië*, §100; www.echr.coe.int; Cass. 18 januari 2022, P.21.1291.N concl. OM, *Arr.Cass.* 2022, nr. 38; Cass. 25 september 2024, P.24.0404.F, www.juportal.be; B. DE SMET, *Verstek en verzet in strafzaken*, Intersentia, 2025, 325-333.

⁴⁶ Vb. EHRM 12 februari 1985, *Colozza en Rubinat/Italië*, § 28-29; EHRM 10 november 2004, *Sejdovic/Italië*; EHRM 24 mei 2007, *Da Luz Domingues Ferreira/België*, www.echr.coe.int; HvJ 26 februari 2013, C-399/11, *Melloni*, NC 2013, 355, HvJ 19 mei 2022, IR, nr. C-569/20, §48-53, www.curia.europa.eu

⁴⁷ In die zin zie Cass. 13 april 2021, P.21.0108.N, www.juportal.be (over het vermoeden dat de moeder van de beklaagde, die de dagvaarding in ontvangst nam, haar zoon had geformeerd over het nakend proces, als één van de elementen om het verzet in de buitengewone termijn laattijdig te verklaren).